

STUDIEHÆFTE SÆSON 2004-2005 ■

RØVERNE

FRIEDRICH SCHILLER RØVER ■

INDHOLD

HVEM STÅR BAG? / HVEM SPILLER MED?

2

HVAD HANDLER DET OM?

3

DØGNRAPPORTEN FRA KØBENHAVNS POLITI

4

MEIN HERZ BRENNT

6

DET VI TROEDE VAR ONDSKABEN... EN SAMTALE MELLEML INSTRUKTØR OG DRAMATURG

7

KAIN OG ABEL

12

"I SKAL VIDE, AT VI HAR GRÆDET MED JER" ARTIKEL I LOKALAVISEN 2200 PÅGADEN

13

1 AKT SCENE 4 OG 5

15

FRIEDRICH SCHILLER

17

MØD INSTRUKTØREN

19

TURBINEHALLERNE SÆSON 2004/2005

19

RØVERNE

af Friedrich Schiller 1782

HVEM STÅR BAG?

Isenesættelse
Scenografi
Lysdesign
Oversættelse
Bearbejdelse

TUE BIERING
NICOLAJ SPANGAA
ULRIK GAD
JOHANNES MAGNUSSEN, 1896
VIBEKE STAGGEMEIER OG TUE BIERING

HVEM SPILLER MED?

Moor
Karl Moor, ældste søn
Frans Moor, yngste søn
Amalia
Herman
Daniel, tjener hos Moor
Spiegelberg
Schweizer
Grimm
Razmann
Schwarz
Kosinsky

HENNING JENSEN
KEN VEDSEGAARD
MADS WILLE
NUKAKA COSTER WALDAU, ELEV FRA STATENS TEATERSKOLE
MORTEN SUURBALLE
OLE ERNST
THOMAS BENDIXEN
THOMAS CORNELIUSSEN
RASMUS BOTOFT
JAKOB B. ENGMANN, ELEV FRA STATENS TEATERSKOLE
CARSTEN BJØRNLUND
RASMUS BOTOFT

■ Turbinehallerne 15. oktober – 27 november 2004

- HVAD HANDLER RØVERNE DET OM?

Moor har to sønner: Yndlingen Karl, der nu et stykke tid har været ude i verden, og Franz, der er blevet hjemme hos sin far. Mens Karl drikker med sine kammerater og i det hele taget lever det indimellem ret vilde ungdomsliv går Franz derhjemme og martres af at være den yngste, den grimme, den mindst elskede. Han lægger imidlertid en plan for at overtage magten og formuen i familien og samtidig få fingrene i Karls elskede Amalia. Ved at sprede løgner om sin bror, der ellers var på vej til at slå sig til ro og vende hjem, får han sin far til at gøre Karl arveløs.

Da Karl modtager brevet om, at faderen har slået hånden af ham, falder det sammen med, at hans venner i desperation over lediggang og verdens idioti vil danne en gruppe røvere. Karl, ødelagt af sorg over at have mistet sin fars kærlighed og med vage forestillinger om gennem forbrydelser at bringe en smule retfærdighed ind i verden stiller sig i spidsen for dem.

Hjemme sørger Franz for at udføre næste trin i sin plan: En med-sammensvoren, Herman, får ham til at fortælle den gamle far, at han har set Karl dø på slagmarken. Og alt går efter planen, gamle Moor dør af sorg og skyldfølelse.

Franz' tilnærmelser til Amalia bliver mere og mere nærgående. Herman, derimod, har fået kolde fødder og forsøger at fortælle Amalia den rette sammenhæng: At Karl slet ikke er død, men stadig lever. Han forsøger også at sige noget om faderen, men det hører Amalia ikke.

Imens bevæger røverbanden sig ud i mere og mere grove volds-handlinger: De myrder og plyndrer, men da de sætter ild til en hel by for at redde en af kammeraterne fra fangenskab og dræber kvinder og børn, vil Karl trække sig ud. Det var ikke for at myrde børn han satte sig i spidsen for røverne. Men netop som Karl vil forlade gruppen, er den omringet, og han må bruge al sin kraft og snilde til at få dem alle sammen ud af kniben.

Efter slaget er røverne atter samlet, mørbankede, men stadigvæk på fri fod. Karl er imidlertid stadig ramt af melankoli over sin skæbne, over aldrig at skulle se sin elskede og sin familie igen, og han

beslutter sig for at drage hjem.

Forklædt ankommer Karl nu endelig til sit barndomshjem, hvor han erfarer, at faderen er død. Hverken Franz eller Amalia genkender ham straks, men begge føler, at der er noget bekendt ved den fremmede. Kun den gamle tjener Daniel kan umiddelbart genkende Karl, og han fortæller ham om Franz' forræderi, som Karl nu for første gang forstår. For ikke at begå brodermord i sin vrede og hævnørst, flygter Karl tilbage til sine venner efter afskeden med Amalia, som han ikke røber sig for, men som han forstår elsker ham stadigvæk.

Da Karl vender tilbage til røverne har der været et internt opgør, og summen af alt hvad der er sket får Karl til at overveje selvmord.

Dog, bedst som han har bestemt sig for at leve og udholde smerten, bliver han vidne til et bizart optrin: Herman kommer med mad til gamle Moor, som viser sig slet ikke at være død, men levende begravet i nærheden af røvernes gemmested. Da Karl forstår det monstrøse omfang af broderens forbrydelse sender han sine venner afsted efter ham, så han egenhændigt kan slå ham ihjel. Dog, inden røverne når at få fat på ham, begår Franz selvmord.

Karl, der venter på at røverne skal vende tilbage, har ikke røbet sin identitet for faderen, der sørger dybt over at have forvoldt begge sine sønners død. Da røverne kommer, medbringer de Amalia, som nu straks genkender sin elskede Karl. Og Karl røber nu endelig sin identitet for sin far. Denne kan imidlertid ikke overleve sandheden om at hans søn var en forbryder, og han dør. Amalia forsøger at tilgive Karl hans forbrydelser, og hun og Karl nærmer sig tøvende hinanden. Men nu træder Karls tidligere venner frem og kræver, at han holder sit løfte om at blive hos dem til døden. Både Karl og Amalia må erkende, at der ingen vej er tilbage til et lykkeligt liv sammen. Amalia beder Karl slå hende ihjel. Karl tøver, men gør det, da en af røverne træder frem for at gøre det for ham. Gennem sin handling har han frigjort sig fra røvernes krav på sig, og han kan slutte sit liv med en god gerning: Han meddeler, at han vil overgive sig til en fattig mand, som så kan få den udlovede dusør.

VIBEKE STAGGEMEIER

DØGNRAPPORTEN

Fra: Københavns politi

12:24 - Vesterbrogade - røveri.

En 25 - 30 årig mand ("A") forøvede kl. 1120 - 1125 tyveri fra forretning, ved at have gemt 1 par bukser under sin jakke. Hvorefter han forlod stedet. Dette blev opdaget af ekspedient, som hidkaldte en kollega, som optog forfølgelsen af "A". Ude på gaden bad forfølgeren tyven om at aflevere tyvekosterne. Dette medførte, at tyven fremtog en "bushammer" og holdt denne truende over hovedet, samtidigt med at han mumlede: "Gå væk". Af hensyn til egen sikkerhed opgav forfølgeren at få tyven til at aflevere det stjålne.

A: Mand, 25 - 30 år, 170 - 175 cm., spinkel af bygning, markeret tyndt ansigt med synlige kindben og bleg i huden. Lyst og langt hår, samlet i hestehale, overskæg og muligt skæg på hagen. Iført grøn kasket, lys skjorte, åbenstående mørk jakke, sort/hvide camouflage bukser og bar på en rygsæk. Usigneret og muligvis narkoman.

Eventuelle oplysninger til Station City.

10:36 - Københavns Hovedbanegård - vold.

En 42 årig mand, blev søndag den 220804 kl. 0505, overfaldet og udsat for vold af 4 drenge. Disse opsøgte den 42 årige, da han befandt sig på spor 11 - 12 ved opgangen til Tietgensbroen. Den største af drengene ("A") spurgte derefter: "Var det dig der kiggede ondt på mig lige før". Til spørgsmålet svarede den 42 årige, at han ikke vidste hvad den pågældende talte om. Samtidigt kiggede den 42 årige i en anden retning, da han fornemmede at der var ballade i luften.

Herefter fik han et spark i hovedet, som bevirkede at han faldt omkuld på jorden. Det lykkedes ham at komme på benene, hvorefter han prøvede at forlade stedet, men samtidigt kom en af de andre drenge ("B") tilstede og sparkede den 42 årige flere gange. Det medførte, at den 42 årige påny faldt omkuld på perronen. I denne stilling blev han sparket flere gange. Det lykkedes for den overfaldne, at komme på benene og løbe i retning af trafikhallen, hvor nogle personer kom ham til undsætning. Den overfaldne formodede, at gerningsmændene var undløbet ad Tietgensbroen.

A: Dreng, dansk 15 - 20 år, 170 - 175 cm., kraftig af bygning. Sort hår, rimeligt kort, et lille dunet overskæg.

Iført en sort blazer-jakke.

B: Dreng, dansk 14 - 17 år, 165 - 170 cm., spinkel af bygning. Lyst hår. Iført lys jakke.

Eventuelle oplysninger til Station City.

12:50 - Vestergade - vold.

Barindehaveren befandt sig i anledning af privat sammenkomst fredag 200804 kl. 2220 - 2225 ved indgangsdøren, hvor 2 personer ("A" og "B"), begge af udenlandsk herkomst, indfandt sig.

De fik besked på, at de først kunne komme ind efter kl. 2300.

De gik fra stedet, for umiddelbart efter at vende tilbage. Derefter slog "A" med knyttet næve barindehaveren på venstre kindeben. Derefter forlod begge personer stedet.

A: Mand, muligt tyrker, (taler tyrkisk), ca. 25 år, ca. 180 cm., kraftig / bred af bygning, kort sort mørkt hår, lys i huden. Iført kortærmet t-shirt.

B: Mand, Iraner, ca. 25 år, 180 cm., og skulderlangt mørkt hår. Eventuelle oplysninger til Station City.

18:44 - Julius Blomsgade - tricktyveri / ældre.

En 65 årig kvinde blev udsat for tyveri, idet hun på sin bopæl blev opsøgt af en mand ("A"), som foregav, at han kom fra Københavns Kommune og at han skulle udskifte den 65 åriges rolator. Efter at "A" var kommet ind bad han kvinden om en nøgle til kæde, som var anvendt til fastlåsning af hendes rolator. Kvinden vendte sig om og tog nøglen til rolatoren, for derefter at bemærke, at "A" havde taget plads i hendes sofa. Hun afleverede nøglen til ham, hvorefter han forlod lejligheden.

Efterfølgende konstaterede kvinden, at hendes bankbog og et konstant pengebeløb var stjålet fra hendes håndtaske.

A: Mand, 180 - 185 cm., mørkt brunt hår, sorte briller. Kan ikke beskrives yderligere.

Eventuelle oplysninger til Station Bellahøj.

13:20 - Gammel Køge Landevej - trussel med hobbykniv.

En 26 årig mand, fører af en lysegrøn volvo, følte sig åbenbart generet i en sådan grad af en buschaufførs kørsel, at han først overhalede bussen, dernæst kørte ind foran bussen, stoppede helt op, hvorved bussen også måtte standse. Efter at have passeret krydset Gammel Køge Landevej / Vigerslevvej, holdt bussen ind ved det derværende busstoppested. Føreren af Volvoen var ligeledes kørt ind til siden ved busstoppestedet.

Den 26 årige fører af Volvoen sprang ud og gik direkte mod sit bagagerum, hvorfra han fremtog en gul hobbykniv og en skraldenøgle. Med disse ting gik han i retning mod bussens front og i en afstand af 5 m fra denne, holdt han truende skraldenøglen op,

samtidigt med at han med hobbykniven førte denne frem og tilbage foran sin egen hals, hvorved han tilkendegav, at han ville skære halsen over på føreren af bussen.

Buschaufføren forblev i bussen med dørene lukkede og afventede politiets ankomst.

Ved politiets ankomst blev føreren af Volvoen sigtet for overtrædelse af våbenloven og han fik frataget kniven.

Eventuelle oplysninger til Station City.

20:02 - H.C. Andersens Boulevard - trussel med pistol.

En 59 årig kvindelig fører af bil, blev da hun holdt tilbage for rødt lys i retning mod Amager, truet med en pistol, som en bagsædepassagerer ("A") i anden bil rettede mod hende. Ud fra bilens registreringsnummer, blev der med en større styrke rettet henvendelse til en adresse på Vesterbro. Den omhandlede bil blev fundet og denne blev ransaget. På adressen blev fundet en sølvfarvet softgun pistol, knojern og butterflykniv.

Under den videre efterforskning, blev den formodede gerningsmand identificeret, som værende en 20 årig mand, bosiddende på Amager. Denne blev anholdt og sigtet.

Han oplyste under den efterfølgende afhøring, at det ikke havde været hans hensigt at true nogen.

A: Mand, (bagsædepassagerer) pakistansk / tyrkisk udseende, 20 - 25 år, normal af bygning, sort hår. Holdt i hånden en pistol / revolver med kort løb.

B: Mand, (fører) udenlandsk afstamning. Kan ikke beskrives yderligere.

C: Mand, (forsædepassagerer) udenlandsk afstamning. Kan ikke beskrives yderligere.

Eventuelle oplysninger til Station City.

09:10 - Nørrebrogade - vold.

En 23 årig kvinde og dennes kammerat, var netop kommet ud fra "Café Louise", da en yngre kvinde ("A"), som var passagerer i en sølvgrå Alfa Romeo, råbte til hende: "Hvor smart er det at hælde en øl ned af sig". Den 23 årige havde - ganske rigtigt - tidligere på aftenen hældt en øl ned af sig og det fremgik tydeligt af hendes beklædning.

Den 23 årige besvarede spørgsmålet med noget i retning af: "Hvor smart er det at sidde på bagsædet og råbe op". Til dette råbte "A", at den 23 årige skulle holde kæft.

Umiddelbart efter sprang "A" ud af bilen, rev den 23 åriges taske fra hende, slog den 5 gange hårdt i jorden, hvorved en mobiltelefon blev knust. Dernæst slog "A" 3 - 4 gange i retning mod den 23 åriges ansigt. Det lykkedes for den angrebne at værges for sig. "A" angreb igen med et bælte, som hun svingede som pisk, hvorved den angrebne blev ramt i nakken med et bæltespænde.

Den angrebne kvinde, smed sine sko og undløb fra stedet. Bilens registreringsnummer er sikret.

A: Kvinde, dansk, 20 - 25 år, ca. 175 cm., almindelig af bygning, lyst skulderlangt hår.

Eventuelle oplysninger til Station Bellahøj.

02:00 - Nyrnberggade - graffiti

To unge mænd, bosiddende i Odense, på henholdsvis 19 og 20 år blev anholdt, efter at være iagttaget i forbindelse med hærværk mod flere biler.

Umiddelbart efter anholdelsen konstateredes det, at der på en hvid Ford Transit var malet graffiti, i form af følgende "tags": "Master", "DFOS" og "DFO". Teksten skrevet med tusch-pen, som var henkastet under bilen.

Eventuelle oplysninger til Station Amager.

23. juni 2004 - 10:15 - Røveri mod juvelerforretning

Mandag den 21. juni 2004 kl. 10:42 indfandt to gerningsmænd sig hos Hvelplund, Vesterbrogade 1C, 1620 København V, hvor de på dansk under trusler med pistol kommanderede personalet "læg jer ned, læg jer ned!", hvorefter de knuste fire glasmontrer og tog ca. 20 ure af mrk. Cartier og Breitling til en samlet værdi af ca. 1,6 mio. kr. I forretningen blev der fundet et magasin med skarpe 7,65mm patroner som var tabt af den ene gerningsmand (B).

Gerningsmændene kørte til stedet på en mørkeblå PGO motorcykel, som var stjålet fredag den 14. maj 2004 fra Molbechsvej 1, 2500 Valby. Motorcyklen blev parkeret ved indgangen til Rådhusarkaden, Vesterbrogade 1C, hvorfra den blev forsøgt anvendt som flugtkøretøj, hvilket blev opgivet pga. forfølgende vagter. Gerningsmændene undløb i stedet over Vesterbrogade til Axeltorv, hvor de forsvandt.

Et vidne ved biografen Palads har bemærket to personer køre væk i en mørk VW Golf med tonede ruder, og der kan være tale om gerningsmændene.

Den 25. marts 2004 var der et lignende røveri - med samme modus og forøvet af to gerningsmænd - mod samme forretning.

A: mand, dansk, 20-25 år, 175-180 cm, muskuløs af bygning, blondt karseklippet hår. Iført mørkt tøj, sort hue med huller til øjnene. Talte dansk.

B: mand, udlænding, 20-25 år, 175-180 cm, alm. bygning, kort sort hår. Iført sweatshirt med hætte og cowboybukser. Talte dansk med accent.

MEIN HERZ BRENNT

RAMMSTEIN

Nun liebe Kinder gebt fein acht
ich bin die Stimme aus dem Kissen
ich hab euch etwas mitgebracht
hab es aus meiner Brust gerissen

Mit diesem Herz hab ich die Macht
die Augenlider zu erpressen
ich singe bis der Tag erwacht
ein heller Schein am Firmament
Mein Herz brennt

Sie kommen zu euch in der Nacht
Dämonen Geister schwarze Feen
sie kriechen aus dem Kellerschacht
und werden unter euer Bettzeug sehen

Nun liebe Kinder gebt fein acht
ich bin die Stimme aus dem Kissen
ich hab euch etwas mitgebracht
ein heller Schein am Firmament
Mein Herz brennt

Sie kommen zu euch in der Nacht
und stehlen eure kleinen heißen Tränen
sie warten bis der Mond erwacht
und drücken sie in meine kalten Venen

Nun liebe Kinder gebt fein acht
ich bin die Stimme aus dem Kissen
ich singe bis der Tag erwacht
ein heller Schein am Firmament
Mein Herz brennt

fra CD'en Mutter (2001) af det tyske band Rammstein. Sangen benyttes i forestillingen.

Det, vi troede var ondskaben, viser sig at indeholde så meget kærlighed og savn

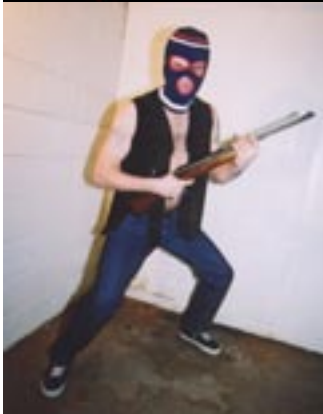
EN SAMTALE MELLEM INSTRUKTØR TUE BIERING
OG DRAMATURG VIBEKE STAGGEMEIER

Vibeke: I *Røverne* følger en gruppe unge fyre deres leder Karl ud i voldelige overfald, røverier og endda mord. Jeg véd, at dit ønske om at iscenesætte netop dette stykke ikke mindst bundet i, at du ser nogle paralleller mellem de voldelige røvere i stykket og nutidens unge. Kan du fortælle om de overvejelser?

Tue: Ja, jeg har en personlig ambition om at prøve at forstå hvad det er der foregår i dag. Jeg synes, jeg ser meget meningsløs vold omkring mig og møder en ungdomskultur som jeg selv allerede er blevet for gammel til at forstå. Og så havde jeg en personlig oplevelse, da jeg mødte nogle unge drenge på Nørrebro i forbindelse med noget andet arbejde, jeg skulle lave. Jeg drak en kop kaffe med dem og de fortalte så, at de var meget betaget af selvmordsbomberne i Mellemøsten, og de havde selv den forestilling, at paradiset måtte findes for enden af et gevær-

løb. Så spurgte de, om jeg ville se deres pistoler og om jeg ville have en af dem. Det grinede vi af, men de havde en meget stor vrede over for det danske og i det hele taget det vestlige samfund. De mente det var kapitalismen, som ødelagde den personlige frihed og al kultur. De stod selv i en konflikt, når de kom hjem til deres forældre, der var kommet som tilflyttere til Danmark for 20-30 år siden. Hos forældrene var der én kultur, og når de gik ned på gaden var der en anden kultur. Den, de kaldte den kapitalistiske dæmon. Jeg kunne mærke, at den gruppe unge mennesker, jeg mødte, var splittede imellem de to kulturer og var meget forvirrede, for selv om de gerne ville gøre op med den vestlige kapitalisme, sad de selv i nogle dyre dynejakker med mobiltelefoner med flerfarvet display og havde indoptaget en vestlig kapitalistisk måde at være på. Den konflikt, de var i, og den forvirrethed, nærmest fortvivlelse,

de udtrykte, interesserede mig. De snakkede meget om, at de søgte nogle lederskikkelser, og de havde kontakt med en organisation som Hizb ut Tahrir, som de følte talte deres sag. De kunne ikke formulere det mere præcist, men jeg kunne mærke, at der var en utroligt stor usikkerhed og vrede hos dem, som de kunne få kanaliseret ud igennem den bevægelse. De havde fået et fjendebillede, der hed Vesten.

Det var så nogle drenge på Nørrebro, men jeg har mødt mange andre. Jeg har været vidne til mange underlige overfald på fuldstændigt sagesløse, hvor nogle unge mennesker er eksploderet i synet på dem. Helt uforklarligt. Og det er måske en undersøgelse af dét, der inspirer mig til at iscenesætte *Røverne*. Og så fordi stykket handler om to generationer, en ældre generation, der ikke længere ved, hvordan man skal tage ansvaret for børnene og de unge og som har kapituleret eller givet op, og en ung generation, der savner en eller anden form for faderskikkelse eller en eller anden form for orden, nogle rammer.

Vibeke: Mener du, at stykket viser, at der er en struktur, der er krakeleret, nogle værdier, som ikke findes længere?

Tue: Ja, og de magtstrukturer, der er tilbage, er nogle, de unge i stykket ikke rigtigt kan respektere, fordi de oplever grådighed, hykleri og et meget autoritært samfund, som de aldrig nogen sinde får set i øjnene. Det hænger jo sammen med Schillers store opgør med autoriteter i det hele taget. Og det synes jeg også jeg har kunnet genkende i dag. Og kunnet genkende i mig selv. Grunden til at jeg meget gerne vil iscenesætte *Røverne* i dag er jo, at jeg – da jeg læste det som 22 årig - blev virkeligt betaget af det. Hver gang jeg læste, var der ligesom en ild, der flammede op i mig på en eller anden måde. Det var på det tidspunkt meget uforklaret, men det var som om teksten, billederne og figurene strømmede igennem mig, og jeg levede igennem dem. Det er meget sjældent jeg oplever de læsninger, hvor jeg personligt er i spil og kan identificere mig så stærk med nogle figurer og en historie.

Vibeke: Nu bliver jeg nødt til at spørge dig, hvem det så var i stykket, du identificerede dig med?

Tue: Jeg tror faktisk, jeg identificerede mig med dem alle sammen. Jeg identificerede mig meget med de to brødre, selvfølgelig, fordi de får lov til at blive forklaret. Det er jo dem, der har monologerne, som er det indre liv, der bliver formuleret, og det var jo de samme tanker, jeg havde dengang. Det skønne ved det er, at de er formuleret i et sprog og i et univers, som tillader sig at være ekstremt følelsesladet, og det er skønt en gang imellem at få det rum, for jeg synes, at jeg selv og det liv jeg ser omkring mig er meget præget af at holde følelserne inde, og her har du altså lige pludselig et frirum i et meget teatralisk følelsesladet univers.

Vibeke: Hvordan begynder du så det konkrete arbejde med at forberede en iscenesættelse af *Røverne*?

Tue: Jeg starter med at læse det nogle gange og så lægger jeg det til side. Så har min scenograf, Nicolai Spangaa, også læst det et par gange og så mødes vi – alle mulige underlige korte eller lange møder forskellige steder i byen. Uden egentlig i begyndelsen rigtigt at snakke konkret om stykket. Det kan være man sidder og skriver et digt eller laver en brainstorm, hvor det handler om temaer eller hvor man bare går rundt i en lejlighed i flere timer og snakker om alt muligt andet, men så lige pludselig er der nogle ord eller nogle tanker, som vender tilbage igen og igen og igen. Som man så begynder at sætte op på nogle tavler. Vi har altid en hel masse tavler stående hjemme hos mig, som regel, hvor der kommer post-it notes op og billeder, klippet ud fra aviser eller tidsskrifter.

Vibeke: Hvad var det for nogle billeder i dette her tilfælde. Hvad var det I viste hinanden?

Tue: For eksempel har vi haft en stor serie af såkaldte *mugshots*, politiets forbryderfotos, hvor vi har været meget optaget af at prøve at se nogle paralleller. Nogle gange kan man se noget i øjnene på de her mennesker, der er blevet fotograferet lige efter, de er blevet arresteret

og står med denne her plade, - alt efter om det er Steve McQueen eller om det er nogle af de her masse-mordere, som er blevet dokumenteret i løbet af tiden. Vi bruger også spillefilm som reference, specielt spillefilm, som har et eller andet meget teatralisk univers. I dette her tilfælde var det f.eks. Baz Luhrmans *Romeo + Juliet*, *Moulin Rouge*, *Fight Club* og *Clockwork Orange*

Vibeke: Sidder I så og ser filmene sammen?

Tue: Ja, mange gange ser vi dem sammen, ellers så udveksler vi – altså det meste af min økonomi går til DVD'er for øjeblikket for hele tiden at holde mig ajour med specielt det klassiske materiale. Så begynder der selvfølgelig også at dukke noget referencelitteratur op, eller man begynder at se på den virkelighed, man går rundt i, man indstiller ligesom sin optik, og så lige pludselig dukker en hel masse ting op, som så havner på tavlen. Det er alt fra avisartikler, ting man ser i TV til mennesker man møder, som begynder at tale om noget. Man begynder at skabe en større pulje af inspirationsmateriale, og det er måske også derfor vi prøver hele tiden at opsøge nye steder og nye tidspunkter på døgnet at mødes. Så bliver man inspireret på forskellig måde.

Vibeke: Var der nogle bestemte nyhedshistorier i den fase, som I bed mærke i?

Tue: Nu var der jo drabet på den italienske turist på Nørrebro, som man jo stadigvæk ikke kan forklare hvorfor skete. Det var irrationelt, men lige præcis dét, der nu er sket på 1 årsdagen for drabet, hvor stedet blev raseret i løbet af natten og der var skrevet HAHA på asfalten, synes jeg er det mest skræmmende. Det var dér, der egentlig burde have været en selvrefleksion, men i stedet blev det en manifestation, der ikke var spor tilfældig. Det er meget det, vi snakker om lige nu i forberedelsen af vores iscenesættelse: At vi kommer til at arbejde med nogle ting, som er meget, meget grusomme og som er fuldstændigt irrationelle og som bliver meget, meget ubehagelige at overvære. Publikum får lov at være der, når det sker, og på en eller anden måde prøver vi at forklare hvilken gruppedynamik eller psykologiske mekanismer der

gør, at sådant noget sker. Man kan sige, at drabet på den italienske turist hele tiden har været i baghovedet. Det er jo ikke noget, man glemmer lige med det samme.

Men for at være helt ærlig, så går rigtigt mange af de møder scenografen og jeg har, med, at man sidder og glor ind i væggen, og der ikke sker en skid. Der er ingen grund til at romanisere den proces: Det er frygteligt, det kan blive så sort i perioder, og man ved, man har en deadline hen imod at der skal tages nogle beslutninger, og man trækker tiden, for man har brug for at mærke, om det er den rigtige beslutning man har taget. Man kan have forberedt en masse ting, og så kan man vågne op midt om natten og tænke, at det er helt forkert. Det er skræmmende, når man godt ved, at der er fundet kostumer, der er bygget scenografi, der har været mange, mange møder med skuespillere og de andre involverede, og man har sendt folk i en bestemt retning. Tvivlen vil altid være det, man kæmper med, med det er også en rigtigt god kreativ partner at have, fordi det er den, der gør én opmærksom på detaljer og gør én lydhor over for det materiale, man arbejder med.

Vibeke: Du taler om at have en deadline for arbejdet. En af de første er, at der skal afleveres en model af scenografien, så teatret kan begynde at bygge den.

Tue: Ja, men det sker meget sent i vores arbejde, for vi er nødt til at have hele det idé-mæssige fundament på plads for at finde ud af, hvad det er for et rum, det skal udspille sig i. Vi kan meget hurtigt blive fascineret af forskellige rumlige størrelser og elementer, vi gerne vil arbejde med, men vi vil gerne være i en konstant proces med materialet. Derfor afleverer vi først det, vi kalder en skitsemodel, som sikrer os, at vi kan arbejde videre i prøveperioden, at det netop ikke er en færdig scenografi, vi møder, når vi går ind første gang, men at det er en scenografi, der udvikler sig.

Vibeke: Hvordan endte jeres model så med at se ud i dette tilfælde?

Tue: Vi ville gerne have et grundelement, som var beton. Ligesom de tyske motorveje, hvor

man lægger store betonklodser ned i vejen og sætter dem sammen. Der er noget meget koldt og ensomt i beton, og vi kunne tænke os, at det var grundlaget for hele universet. Det er gråt, det er gotisk, det kan være mørkt, det er ikke særligt rart at ligge på, der er ikke noget, der ligner græs eller bløde ting. Så det endte med et gulv, som er bygget op af beton, og en meget stor bagvæg, som både kan være et meget stort hus men også kan være et sted, hvor tingene kan forvandle sig. Det er et meget åbent rum, hvor lys og lyd og teknik kan forvandle gulvet og væggen hele tiden.

Vibeke: Er betonen også et signal om, at I har flyttet stykket, så det foregår i vores tid?

Tue: I forhold til scenografi og rumlige fornemmelser arbejder vi meget med inspiration fra instruktøren Terry Gilliam (tidligere Monty Python). Han har lavet en film, der hedder *Brazil*, som vi har ladet os inspirere af i forhold til æstetikken. Og vi vælger virkelig at sige, at det er ikke 2004, det her foregår i, men det er et tidløst univers, som vi kan genkende, og hvor der også er mulighed for, at Schiller og stykkets tilblivelsesår 1782 får lov til at kunne eksistere. Men det er nogle materialer, der er moderne. Skuespillerne rider ikke på heste, de går ikke med kårder og muskedonnere. Det er en alle tiders *Røverne*, en alle tiders Schiller. På en eller anden måde et forstørret univers, et meget teatralisk rum, synes jeg. Vi har f.eks. skelet meget til Baz Luhrmans *Romeo + Juliet* i forhold til, hvordan kan man bruge et klassisk sprog og sætte det ind i en anden sammenhæng. Luhrman bibeholdt Shakespeares replikker i sin film, men lod den foregå i Florida blandt gangsterfamilier. Og så har han alligevel "vredet" Florida, så der er opstået et helt nyt univers, en helt ny æstetik.

Vibeke: Når model og kostumetegninger er afleveret, er der stadig 3-4 måneder til I skal i gang med prøverne. I dette tilfælde, hvor det er en gammel, klassisk tekst, har du jo også skullet tænke på, om teksten skulle bearbejdes.

Tue: Ja, den originale tekst er meget længere end det, vi nu er endt med. Jeg er faldet i søvn over den oprindelige tekst rigtigt mange gange,

og har simpelthen haft svært ved at kæmpe mig igennem den. Jeg synes Schillers historie dramatisk set passer fint til at være en historie, der kun varer omkring 1,5 - 2 timer. Jeg vil gerne prøve at forfølge min egen ambition om at kunne lave teater uden pause, hvor man har en konstant oplevelse, fra man kommer ind til man går ud. Lidt ligesom det er i biografen. Jeg holder selv af at gå i teatret uden at skulle have en pause, så det er selvfølgelig en af grundene til det, men jeg er enorm tilhænger af destillering af tekst. Jeg synes mange gange, at jeg får meget ondt i ørerne, når jeg er i teatret, hvor der er utroligt meget tekst, hvor der ikke er plads til oplevelsen af følelserne mellem mennesker. Det er jo meget min gesjæft at arbejde med ting, som er fysiske eller som har et fysisk-visuelt udtryk *samtidig* med, at der er en tekst.

Mange gange har jeg lyst til at skære hele scener væk, fordi jeg måske synes det er interessant, at der er nogle ting der står uforklaret. Lige nu er der mange ting jeg har beholdt, som jeg alligevel har en fornemmelse af ryger ud i prøvearbejdet, men som er ret vigtige at have med, når skuespillerne første gang ser manuskriptet, fordi de skal have mulighed for at orientere sig i, hvad det f.eks. er, en konkret scene giver udtryk for. Så kan man senere skrælle af, destillere det.

Vibeke: Når nu prøvearbejdet går i gang, hvad er det så du skal bringe videre til skuespillerne?

Tue: Inden prøverne begynder har jeg taget samtaler med dem alle sammen. Det er meget vigtigt for mig, at skuespillerne også er med i de overvejelser, vi har om univers og hvordan vi griber karaktererne an o.s.v. Det værste der kan ske, når man begynder prøverne og er glad for det man har fundet ud af, er, at der sidder en gruppe mennesker, der har en helt anden forestilling om hvad det er for en historie, - hvordan de synes, den skal fortælles. Og for mig er det vigtigt, at man er et hold, at man er samlet om at fortælle historien og at folk er tunet ind på hinanden. Fordi så begynder det sjove. Ikke fordi forarbejdet ikke er sjovt, men når prøverne går i gang begynder der at komme kød og blod på ordene og de, der skal stå med det til premieren, får nu lov til at give deres bud på, hvad det handler om og hvordan de oplever disse her mennesker.

For mit vedkommende går de første mange uger med at lytte. Lytte til, hvad der er af tanker fra spillerne, som man ikke har tænkt over selv og som man virkelig kan bruge. Det er det aller-mest fascinerende ved prøvearbejdet – at man møder nogle mennesker, som har nogle helt andre redskaber til at arbejde med en tekst. Jeg skal overskue teknik, scenografi, rekvisitter og de store konceptuelle træk o.s.v., men her er nogle skuespillere, som går ind i deres roller og som har nogle fine nuancer og tanker om det, som jeg bare suger til mig. Det handler så om at begynde at orkestrere det, så folk begynder få en fælles akkord.

Min rolle som instruktør består i at skabe rum for arbejdet, lytte og selv være medskabende sammen med spillerne. Hvis man har oplevet en klaverstemmer, véd man, at det kan tage dagevis, hvor han hele tiden stemmer videre, indtil det hele har en harmoni.

Vibeke: *Røverne* er et flerdimensionalt stykke, forstået på den måde, at det – som alle gode stykker – rummer mange læsemuligheder, og det er også blevet spillet på mange forskellige måder. Nogle vil fokusere på, at det er et revolutionært drama om oprør mod autoriteter og rigide normer, og andre, at det er et slægtsdrama om en familie, der går i opløsning, dybest set fordi faderen har fordelt sin kærlighed til sine børn ulige. Kan man sige, at du i din læsning af teksten har vægtet noget mere end noget andet?

Tue: Det er meget vigtigt at forestillingen kommer til at have begge de lag, du nævner. Den del af dramaet, som er slægtsdramaet eller familiedramaet, er jo noget, man kan genkende fra sig selv. Og når vi taler om de der drenge fra Nørrebro og deres oprørstrang, så er det jo igen den familietragedie, jeg tror man skal finde forklaringen på noget af det, som sker for de drenge, når de bevæger sig ud i verden.

Vibeke: *Røverne* handler om to brødre, som man kunne kalde den ædle og den uædle forbryder, men Schiller, der har skrevet stykket, ser det måske også som mere nuanceret end som så. Hvad mener du om forholdet mellem de to?

Tue: Schiller har jo skabt to meget teatraliske,

arketypiske typer, som jeg mener er to forskellige sider af den samme søn, det samme barn. De indeholder meget af det samme, de vælger bare at bruge det på forskellige måder. De har begge en stor lyst til at realisere sig selv og finde en mening med livet. Faderen har så måske indimellem ikke fordelt sin kærlighed lige og det er måske tragedien i det, for hvad er det, det afstedkommer? Han har måske givet Karl, den ældste, for meget kærlighed og Karl har så brug for at finde ud af, hvem han selv er. Og den yngste, Franz, har han hele tiden haft ved sin side, så ham har han aldrig været opmærksom på at give kærlighed. Én ting er i hvert fald sikker: Alle personerne i dette stykke – og specielt de to drenge – søger kærligheden. De vil meget gerne være en del af den større sammenhæng, som en familie er, for at kunne mærke sig selv. For mig handler det om, at der er to forskellige veje man kan gå, når man mister kærligheden. Deres to skæbner krydser hinanden, så dét, vi troede var idealet, krakelerer for øjnene af os, fordi det er så skrøbeligt, og dét vi troede var ondskaben viser sig at indeholde så meget kærlighed og savn.

Vibeke: Lad os slutte af med at tale om selve forestillingen igen. Jeg ved, at du arbejder på at lave en meget voldelig forestilling.

Tue: Der er i hvertfald scener, der måske bliver x-rated, som bliver censureret af teaterpolitiet, fordi vi gerne vil prøve at opsøge den meningsløse vold. Hos Schiller er følelserne ekstremt store, stor kærlighed, stor vrede, stort had, - det er en grusom verden, vi åbner op for her. Og det er en verden, jeg har lyst til at antyde er en mulig fremtid for os, hvis vi ikke stopper op og tænker os om. Nu er det jo ikke fordi jeg er i gang med sådan noget SSP-samarbejde, men jeg vil gerne deltage i at prøve at skabe en debat om, hvor vores unge er på vej hen i øjeblikket, og hvad vi kan gøre for at se hinanden i øjnene og snakke om det. Ellers bliver vi bange for at gå alene på en mørk S-togsstation eller gå ned ad Strøget for den sags skyld. Hvad sker der, når denne her magtesløshed og meningsløshed får lov til at vokse uden at finde svar? Det synes jeg gerne jeg vil være med til at give et bud på. Teatret er skønt, når det er belærende, men det er aller-

KAIN OG ABEL

Adam lå med sin kone Eva, og hun blev gravid og fødte Kain. Hun sagde: »Jeg har skabt en mand ved Herrens hjælp.« Dernæst fødte hun hans bror Abel. Abel blev fårehyrde, mens Kain blev agerdyrker.

Engang bragte Kain en offergave af jordens afgrøde til Herren. Også Abel bragte en offergave, fedtstykkerne af sit småkvægs førstefødte. Herren tog imod Abels offergave, men Kains offergave tog han ikke imod.

Så blev Kain meget vred og gik med sænket hoved. Herren sagde til Kain: »Hvorfor er du vred, og hvorfor går du med sænket hoved? Hvis du gør det gode, kan du se frit op, men hvis du ikke gør det gode, lurer synden ved døren. Den vil begære dig, men du skal herske over den.«

Siden talte Kain til sin bror Abel, og da de en dag var ude i det fri, overfaldt Kain sin bror Abel og slog ham ihjel.

Da spurgte Herren Kain: »Hvor er din bror Abel?« Kain svarede: »Det ved jeg ikke. Skal jeg vogte min bror?«

Herren sagde: »Hvad er det, du har gjort? Din brors blod råber til mig fra jorden. Nu skal du være bandlyst fra den jord, som har spærret sit gab op og drukket din brors blod, som du udgød. Når du dyrker jorden, skal den ikke mere give dig sin grøde. Fredløs og flygtning skal du være på jorden!« Kain sagde til Herren: »Min straf er for stor at bære. Nu jager du mig bort fra agerjorden, og jeg må skjule mig for dig og være fredløs og flygtning på jorden; så kan enhver, der møder mig, slå mig ihjel.«

Men Herren sagde til ham: »Nej, hvis nogen slår Kain ihjel, skal det hævnnes syv gange.« Og han satte et mærke på Kain, for at ingen, der mødte ham, skulle slå ham ihjel. Så forlod Kain Herren og slog sig ned i landet Nod øst for Eden.

FØRSTE MOSEBOG KAPITEL 4, VERS 1-16

(ARTIKEL I LOKALAVISEN 2200 PÅGADEN, 12. AUG 2004) SKREVET AF MARTIN LINDBLOM

»I skal vide, at vi har grædt med jer«

»For fred og forsoning på Nørrebro«. Sådan lød parolen, da godt 400 mennesker tirsdag den 10. august samledes til en noget anderledes gudstjeneste i Hellig Kors Kirke. I anledning af et-års dagen for mordet på en ung italiensk turist skulle Nørrebro vise sin afstandtagen fra den meningsløse vold. Det stort opsatte arrangement havde imidlertid en tydelig social slagside.

Månedens mest mediedækkede begivenhed på Nørrebro samlede både præster, imamer, ambassadører, borgmestre, kunstnere, kändisser – og en masse »menige mennesker« i Hellig Kors Kirke. Alligevel var det som om, der manglede noget til den flotte, farverige og multikulturelle mindehøjtidelighed for den myrdede italienske turist Antonio Curra.

Trukket skarpt op repræsenterede de godt 400 mennesker i kirken nemlig det »hvide og velstillede« Nørrebro, mens »sutter og sorthårede« kunne tælles på én hånd. Uden for kirken var nysgerrigheden blandt de unge med indvandrerbaggrund relativt stor – om end med et vist negativt islæt – men »rødderne« havde ikke noget at gøre i kirken. De var igang med en intens fodboldkamp på Blågårds Plads.

Modvilje eller uvidenhed

Baggrunden for den markante sociale slagside blandt de fremmødte var der delte meninger om. Imam Abdul Wahid Pedersen, der holdt tale til det kirkelige arrangement, var overrasket over, at så få med indvandrerbaggrund var mødt op.

– Jeg har ingen anelse om, hvorfor. Jeg havde

håbet, at nogle ville dukke op, når jeg og Khalid (fra Fædregruppen, red.) var her, sagde han efterfølgende til PåGaden.

Sidi Idrissi fra Blågårdens Medborgerhus havde umiddelbart heller ingen anelse om grunden til fraværet.

– Måske skulle det have været annonceret i bedre tid, så man kunne have samlet nogle flere, sagde han, og understregede, at rødderne for et år siden netop var nogle af de første til at lægge blomster på det sted, hvor mordet fandt sted.

Ungdomspræsten Per Ramsdal fra Brorsons Kirke mente derimod, at det var selve lokaliteten, der holdt indvandrerne væk.

– Jeg tror simpelthen ikke, at de har lyst til at træde ind i en kirke. Vi har opreklameret arrangementet i en uges tid med flere tusinde foldere på både dansk og arabisk, så det er ikke, fordi de ikke har vidst det, sagde han.

Racistisk grafitti

En anden forklaring kan være en generel modvilje mod den megen opmærksomhed om arrangementet. I hvert fald hvis der skal tolkes på de ekstremt negative og stødende manifestationer, som enkelte i kvarteret følte sig kaldet til. Natten til tirsdag forsøgte nogle således at sætte ild til blomsterne ved mindestedet, mens der på fortovet stod skrevet med spraymaling: »Ha ha ha«.

Tirsdag aften kastedes enkelte æg mod de journalister, der stimlede sammen udenfor Hellig Kors Kirke, og natten til onsdag var der atter skrevet grafitti

i Blågårdsgade. Også denne gang drejede det sig om nedladende bemærkninger om mordet, og selvom de denne gang desuden indeholdt racistiske vendinger møntet på den dræbtes nationalitet, er der ifølge PåGadens kilder tale om lokale ophavsmænd.

Vold er ikke cool

Til mindegudtjenesten – med titlen »Antonio In Memoriam« – blev der ellers gjort meget ud af netop forsoningen. Programmet var både i religiøs og kulturel henseende særdeles multikulturelt – fra Händel og harpespil til hiphop og orientalsk musik – og gang på gang blev det understreget, at det handlede om afstandtagen fra den meningsløse vold frem for for-dømmelse af de formodede gerningsmænd.

– Vi sørger over dette mord, men også over de unge mordere, lød det blandt andet fra præsten ved Hellig Kors Kirke, Erik Bock, der også talte om en mulig forklaring på den uforståelige vold:

– Når samfundet ikke har brug for en, samles der vrede i hjertet: »Hvis de ikke vil elske mig, skal de i hvert fald frygte mig«. Men at overfalde forsvarsløse folk er ikke cool – det er fejlt og vanærende, lød det fra præsten.

De samme tanker gav imamen Abdul Wahid Pedersen udtryk for i sin tale:

– Der stilles så mange krav til de unge i storbyjunglen, at mange ender ude over kanten, sagde han.

Han pegede desuden på »de sociale forskydninger i det danske samfund«:

– En stor del af Danmarks ungdom føler sig udenfor og udsat. Har man ikke meget store ressourcer, kan det let give sig udslag i vold, mente Wahid Pedersen, og langede kraftigt ud efter den fejlslagne integrationspolitik, mediernes ensidighed i indvandrerdebatten samt ikke mindst det parti, der er stiftet på selv samme samme spørgsmål:

– Hvis man i pressen konstant hører, at ens religion er lig med terror, nazisme osv. skabes en generation af vrede, frustrerede mennesker, der har svært ved at begå sig i det offentlige rum.

Vreden bekymrer

Og netop den megen vrede bekymrede Abdul Wahid Pedersen.

– Jeg er selv vred over den måde, vi muslimer behandles på. Og det er ikke godt, for jeg er normalt meget langmodig – og det betyder, at så må andre være endnu mere vrede. Det er bekymrende.

Også Khalid Alsubeihi udtrykte i en tale bekymring for de unges situation, og lovede samtidig Antonio Curras forældre, at Fædregruppen på Indre Nørrebro også fremover vil gøre, hvad den kan for at dæmme op for de unges vrede og frustrationer.

Alsubeihi kunne ikke selv være tilstede under mindehøjtideligheden, og fik derfor Sidi Idrissi fra Blågårdens Medborgerhus til at læse sin tale op. Direkte henvendt til forældrene indledte Sidi Idrissi med ordene: »Jeg er også fra Blågården, og I skal vide, at vi har grædt med jer«.

1. AKT SCENE 4 og 5 (første gang vi møder Karl og hans venner)

Scene 4. Vennerne

(Kro) **KARL MOOR** fordybet i en bog. **SPIEGELBERG** sidder ved bordet og drikker. En **CIVILKLÆDT** politimand i baggrunden)

KARL (lægger bogen fra sig)

Jeg væmmes ved vores århundrede, når jeg læser om store mennesker.

SPIEGELBERG (stiller en øl hen til ham og drikker)

KARL: Fy for helvede! Dette slappe, nosseløse århundrede duer ikke til andet end til at tygge drøv på historiske bedrifter og få fortidens helte med dræbende fortolkninger. Nu skal der øl til for at hjælpe med at forplante mennesket.

SPIEGELBERG: Drik, brormand, drik!

KARL: Folk slikker de store og hundser de små. De forguder hinanden for en middag og kunne have lyst til at forgifte hinanden, når de er blevet snydt for en god handel. De besvimer, når de ser et dyr bløde og klapper i hænderne, når deres konkurrent går hjem fra børsen som ruineret - (Stamper i gulvet) Fy for satan! Hvor varmt jeg end trykkede dem i hånden - "Bare én dags frist", men forgæves. I fængsel med den hund! Jeg bad og sværgede.

SPIEGELBERG: Og det bare for sølle 40.000?

KARL: Nej, jeg gider ikke tænke på det. Folk har glemt deres sunde fornuft for tåbelige regler. Hvad der kunne være blevet ørneflugt, har loven ødelagt. Lovdygdighed har endnu aldrig skabt nogen store mænd; men friheden udruger kolosser og uhyrer. Stil mig i spidsen af en hær af mænd ligesom mig selv, og jeg skal befri landet. (Han kaster sin pistol på bordet og rejser sig)

SPIEGELBERG (springer op): Bravo! Enig! Bravissimo! - Du er manden til det! drik, drik.

KARL (griber smilende hans hånd): Kammerat! Nu er vi færdige med at lege. Allerede i forrige uge skrev jeg til min far og bad ham om tilgivelse, jeg lagde ikke skjul på noget, og den, der viser oprigtighed, vil finde medlidenhed og hjælp. Lad os tage afsked med hinanden, Spiegelberg! Vi ses aldrig mere.

SPIEGELBERG (studser): Hvad fanden. Du vil da ikke spille rollen som den fortabte søn. Dig der har kradset mere i folks ansigter end tre dommere ville kunne dømmes om på et helt år. Du er ikke Karl Moor længere! Kan du ikke huske, at du tusind gange med flasken i hånden har gjort nar ad din gamle far og sagt, at han bare kunne skrabe sammen, så meget han ville, du skulle nok drikke dig ihjel for de penge. - Kan du huske det? Dengang talte du som en mand, men -

KARL: Det var når jeg var omtåget af druk.

SPIEGELBERG (ryster på hovedet): Nej! Det er ikke rigtigt! Men du vil altså lade dit talent smuldre? Nej, lad mig lære dig, hvordan man forfalsker folks håndskrift, spiller falsk, dirker låse op og ryster indvoldene ud af en kuffert. Den som hellere vil sulte end at stjæle, fortjener at dø!

KARL (adspreddt): Hvad?

SPIEGELBERG: Jeg tror sgu, du har mistillid til mig. Å, lad mig først blive varm, så skal du se mirakler - Der spirer store tanker mit hoved! (Rejser sig, hidsig). Kæmpeplaner gærer i min geniale hjerneskal. (han slår sig for panden)

KARL: Du er en tosse. Det er øllen, der praler i din hjerne.

SPIEGELBERG (heftigere): Spiegelberg, vil man sige, kan du trylle, Spiegelberg? Synd, du ikke er blevet general, Spiegelberg. Ja, hører jeg lægerne klynke, det er uforvarligt, at den mand ikke har studeret medicin, han ville have opfundet et nyt middel mod halsbrand. Ned i skidtet med jer, mens Spiegelberg med udbredte vinger flyver op til hæderens tempel.

KARL: Lykke på rejsen! Jeg drages af en mere ægte glæde hjem til min far og til min Amalias arme. Posten er kommet med min fars tilgivelse.

Scene 5. Ørneflugten begynder

(**KARL, SPIEGELBERG, SCHWEIZER, GRIMM, RAZMANN** kommer)

SCHWEIZER: Véd I, at vi bliver overvåget?

RAZMANN: Og at vi hvert øjeblik kan risikere at blive taget.

KARL: Det undrer mig ikke. Har I ikke set Grimm? Sagde han ikke, at han havde et brev til mig?

SCHWARTZ: Han har ledt efter dig.

KARL: Hvor er han? Hvor er han? (Vil skynde sig bort).

SCHWEIZER: Vent lidt! Vi sagde, han skulle komme her hen. Men du ryster jo! -

KARL: Nej, jeg gør ikke. Hvorfor skulle jeg også det? Venner! Jeg er det lykkeligste menneske under solen, hvorfor skulle jeg ryste?

(**GRIMM** kommer)

KARL (farer hen imod ham):

Brevet. Giv mig brevet!

GRIMM: (giver ham brevet, som han hurtigt åbner)

Hvad er der i vejen med dig?

KARL: Det er min brors skrift!

GRIMM: Hvordan er det, Spiegelberg opfører sig?

SCHWEIZER: Spiegelberg! Halløj, Spiegelberg! (rusker i ham)

Drømmer du, eller -

SPIEGELBERG: (som stadig har stået i en krog og gestikuleret, springer vildt op). Pengene eller livet! (griber Schweizer i struben, hvorpå denne ganske rolig kaster ham imod væggen. - Moor lader brevet falde og styrter ud. De farer alle op).

GRIMM (iler efter ham): Moor! Hvor vil du hen? Moor! Hvad er der med dig? (til de andre) Hvad er der i vejen med ham? Han var ligbleg.

SCHWARZ: Det må være nogle dejlige nyheder! Lad os se en gang. (tager brevet op og læser): "Ulykkelige bror!"

RAZMANN: Det var en munter begyndelse.

SCHWARZ: "Jeg vil ganske kort meddele dig, at dit håb er forgæves - Du kan gå den vej, dine skændselsgerninger fører dig, det beder far mig om at sige til dig. Du kan ikke gøre dig noget håb, siger han, om nogen sinde at tigge dig til nåde, hvis du ikke er villig til at lade dig fængsle, indtil dit hår vokser som ørnefjer og dine negle bliver som fuglekløer. Det er hans egne ord. Han befaler mig at slutte brevet. Lev vel for evigt! Jeg beklager dig. Franz Moor".

SCHWEIZER Sikke en honningsød bror!

SPIEGELBERG (*kommer listende*):

Fængsle? Nej, så har jeg sørget anderledes for jer! Jeg sagde jo, at når det kom til stykket, så var det mig, som måtte tænke for jer alle sammen!

SCHWEIZER: Hvad er det, det fjols siger?

SPIEGELBERG: I er alle sammen krøblinge, halte hunde, hvis I ikke har mod til at vove noget stort?

SCHWARZ: Nå, ja, det kan du have ret i, - men det, som du vil vove, vil det nu også bringe os ud af den elendige situation vi er i? Hva?

SPIEGELBERG (*med stolt latter*): Stakkels idiot! Det vil gøre jer til helte, til guder!

GRIMM: Det er sgu en god mundfuld!

SPIEGELBERG: Hvis I har mod, så træd frem én af jer og sig, at han endnu har noget at tabe og ikke alt at vinde! –

SCHWARZ: Der var sandelig noget at tabe, hvis jeg skulle tabe det, som jeg endnu har at vinde!

RAZMANN: Ja, for fanden! Og noget at vinde, hvis jeg skulle vinde det, som jeg ikke kan tabe!

SPIEGELBERG: Nå, altså! (*Han stiller sig midt iblandt dem og siger i en besværgende tone*:) Hvis der stadig flyder en dråbe helteblod i jeres årer – så kom! Lad os samle en røverbande og – hvorfor glør I på mig? – Er jeres mod allerede fordampet?

GRIMM: Hvad andet kan vi vælge?

SPIEGELBERG: Vælg? I har ikke noget valg! Vil I sidde i gæld resten af jeres dage? Vil I pine og plage jer selv med arbejde for at få et usselt måltid mad? Vil I tigge eller lade jer hverve som soldater? Det er det, I har at vælge imellem!

RAZMANN: Spiegelberg har ikke helt uret. Jeg har også udtænkt nogle planer - - - Skulle man ikke sætte sig hen og smøre et tidsskrift eller sådant noget sammen og skrive kritik for betaling, som det nu er moderne?

GRIMM: Vi kunne også blive rige på at bekæmpe unævnelige sygdomme - - -

SCHWARZ: Det er nogle fortræffelige planer! Nu mangler der bare, at vi blev piger og solgte vores mødom.

SPIEGELBERG: Min plan fører jer længst og så vil I endda vinde berømmelse og udødelighed! Det skal man også tænke på. Berømmelsen, den søde følelse af, at man er uforglemmelig –

GRIMM: Men det bliver da et Halsbrækkende arbejde, hovedet kommer det da mindst til at koste!

SPIEGELBERG: Der skal ikke andet til end mod; forstanden skal jeg nok tage mig af. Mod, siger jeg, Grimm, Razmann, Schwarz! Schweizer!

SCHWEIZER: Du er en mesterlig taler, Spiegelberg, når det drejer sig om at gøre et ærligt menneske til svindler – men hvor bliver Moor af?

SPIEGELBERG: Hvad mener du med ærlig? At skaffe rige af med en tredjedel af de sorger, som forstyrrer deres dejlige søvn, at bringe stillestående penge i omløb, at genoprette ligevægten med hensyn til formuens fordeling, det kalder jeg at være ærlig!

RAZMANN: Du har sunget min samvittighed, i søvn. Tag mig med hud og hår, sådan som jeg er.

GRIMM: Der er auktion i mit hoved. Den, der byder mest, får mig. Her er min hånd, Spiegelberg.

SCHWARTZ: Er du også med, Schweizer?

SCHWEIZER: (*rejser sig og giver Spiegelberg hånden*): Spiegelberg, du er en stor mand! – eller også har et blindt svin fundet et agern.

SCHWARTZ: (*Giver Spiegelberg sin højre hånd*) Så giver jeg min hånd i pant til djævlén.

SPIEGELBERG: Venner! (*springer op*) Kom!

SCHWEIZER: Rolig. Hvorhen? Dyret må også have et hoved! Også friheden må have sin herre. Uden overhoved, går den til grunde.

SPIEGELBERG: Ja – vent lidt – Schweizer har ret. Naturligvis må I ha' en leder. Og det må være et lyst hoved. Forstår I mig? Og sig mig engang, den, der har udklækket denne tanke, er han ikke et lyst, diplomatisk hoved?

SCHWARTZ: Det kan man håbe, men jeg er bange for, han ikke vil.

SPIEGELBERG: Hvorfor ikke? Måske vil han det alligevel.

GRIMM: Det hele er ligegyldigt hvis han ikke vil det. Uden Moor er vi et legeme uden sjæl.

SPIEGELBERG: (*vender sig vredt bort fra ham*) Torsk!

KARL: (*træder ind, går heftigt frem og tilbage og taler med sig selv*)

Mennesker – mennesker! Falske, hykleriske krokodilleynge! De har kys på læberne og tårer i øjnene men har et hjerte af sten!

GRIMM: Hør en gang, Moor! Hvad mener du? Det er da bedre at leve som røver end at sidde i fængsel, ikke?

KARL: Er det en fars ømhed? Skulle det være kærlighed for kærlighed?

GRIMM: Så hør dog efter, hvad jeg vil sige, Moor! Du hører jo ikke noget...

KARL: Væk, væk fra mig! Jeg har elsket ham så højt! Ingen søn har elsket sådan! Jeg ville have givet tusind liv for ham – (*Stamper rasende i gulvet*)

– Den, der nu bare gav mig et våben i hånden, som jeg kunne tilføje ham et brændende sår med! Den, der bare ville fortælle mig, hvor jeg kunne ramme, knuse, tilintetgøre hans livs hjerte – han skulle være min ven.

SCHWEIZER: Vi vil jo netop være dine venner! Vær nu fornuftig.

RAZMANN: Kom med os! Vi vil danne en røverbande, og du – (*Moor stirrer på ham*)

SCHWEIZER: Du skal være vores leder. Du må være vores leder!

SPIEGELBERG: (*kaster sig rasende ned på en stol*) Slaver og kujoner!

KARL: (*Idet han tager fat på Schweizer*) Hvem har givet dig den idé. Ja, for helvede! Det vil vi – røver og morder! – Så sandt jeg lever, jeg er jeres leder!

ALLE (*med larm og råb*): Længe leve vores leder!

SPIEGELBERG (*springer op, afsides*): Indtil jeg skaffer ham af vejen!

KARL: Ja, jeg ser ligesom klart nu! Hvorfor ville jeg tilbage i buret? Jeg læn- ges efter bedrifter og frihed – Mennesker nægtede mig menneskelighed, da jeg appellerede til dem, så væk med al sympati og menneskelighed! – Jeg har ingen far mere, jeg har ingen kærlighed mere, og blod og død skal lære mig at glemme, at der er noget, jeg nogensinde har elsket! Kom, jeg er jeres leder! Kom og svær mig troskab og lydighed til døden!

ALLE (*giver ham hånden*): Vi sværger dig troskab og lydighed til døden!

KARL: Godt! Og jeg sværger, at jeg vil være jeres leder til døden! Er I tilfredse? (*Spiegelberg går rasende frem og tilbage*)

ALLE: Vi er tilfredse.

KARL: Godt! Vær ikke bange. Ethvert liv finder sin afslutning, hvad enten det er på bløde dun eller i kamp eller i fængsel! Et af de tre er vores skæbne! (*De går*)

SPIEGELBERG: (*idet han følger dem med øjnene, efter en pause*)

Du har glemt gift. (*går*)

FRIEDRICH SCHILLER

Teatret lignede et galehus, rullende øjne, knyttede næver, hæse skrig i tilskuerrummet. Fremmede faldt hulkende i hinandens arme, kvinder vaklede nærmest i afmagt mod dørene. Der var almindelig opløsning, som i et kaos, fra hvis tåger en ny skabelse bryder frem.

Det var sådan et vidne fortalte om førsteopførelsen af dramaet *Røverne* d. 13. januar 1782.

Det var ganske vist 7 år før den franske revolution, men *Røverne* var ét stort politisk-revolutionært oprør mod eneherskende fyrster og samfundets uretfærdighed og vilkår. Stykket handler om Karl Moor, en hertugs førstefødt, der af sin yngre bror bliver intrigeret væk fra sin hertugtrone og sin elskede og i stedet sætter sig i spidsen for en røverbande.

Den dramatiker, der havde skrevet det kraftfulde, ungdommelige og alt andet end formfuldendte stykke, var Friedrich Schiller, som på dette tidspunkt var 22 år.

DISCIPLINERING

Han var født i 1759 som søn af en militærlæge og kom som 13-årig i hertugen af Württembergs militærakademi, megen mod sin vilje. Men hertugen udvalgte begavede drenge til sin strenge skole, og Schiller måtte i 7 år underlægge sig skolens militære disciplin. Han får alligevel - selvom det er strengt forbudt at læse skønlitterære værker på akademiet - slugt alle Rousseaus, Shakespeares og Klopstocks værker.

Schiller studerede først jura, men derefter medicin og blev som 21-årig knyttet til et regiment i Stuttgart som militærlæge. Men allerede som 18-årig var han begyndt at skrive på *Røverne*, og det sprængfarlige stykke blev i første omgang udgivet anonymt på eget forlag. Først derefter blev det omskrevet til scenen efter opfordring af den teaterdirektør, der satte stykket op på Mannheimer Hof- und Nationaltheater med stor succes.

STURM UND DRANG

Tysk teater var her i sidste fjerdedel af 1700-tallet revet væk fra den pseudo-klassiske franske tradition, hvor man holdt stift på dét, man plejer at kalde dramaets 3 enheder, dvs. én handling, på ét sted i én tid og på skarp adskillelse mellem komedie og tragedie i bar iver for at gøre som man troede, de gamle grækere havde gjort. Vi er i slutningen af den såkaldte Sturm und Drang-periode, der havde markeret et ungdommeligt, brusende oprør mod rationalitetens og fornuftsfilosofiens indsnævring af mennesket og mod undertrykkelse og nepotisme ved fyrstehofferne rundt i Tyskland.

Man kan kalde det et ungdomsoprør og en tidlig forløber for romantikken, der senere blomstrede fra begyndelsen af 1800-tallet til midt i århundredet.

Den ungdommelige bevægelse fandt ikke mindst sit udtryk i dramatikken, og det var i denne periode, Shakespeare blev opdaget i Tyskland og blev den store helt for de unge digtere, der hos den engelske dramatiker oplevede blodrigt, genresprængende drama, der var så helt forskelligt fra de regelbundne franske skuespil, der ellers var oppe i tiden. Betegnelsen for epoken, Sturm und Drang, er i øvrigt titlen på et stykke af den tyske dramatiker Maximilian Klinger fra 1775. Gruppen af de unge oprørere, der bekæmpede gold rationalisme og forsigtige kompromisser, samledes om digterne Herder og Goethe, hvoraf den sidstnævntes roman *Den unge Werthers lidelser* (1774) og hans *Urfaust* (1787) er nogle af hovedværkerne i perioden.

De revolutionære tanker, der optog kunstnerne og andre i denne periode, såsom optagetheden af retigheder og friheder for individet, af kampen mod undertrykkelse og af modstand mod de tyske fyrstehoffers hierarkier og magtmisbrug, forblev litterære. Der var ikke i Tyskland den samme folkelige forståelse for nødvendigheden af sociale reformer, som der var

i Frankrig, hvor revolutionen som bekendt brød ud i 1789.

At Sturm und Drang med sit ungdomsoprør mod autoriteterne også var et oprør mod oplysningstiden, er ikke nogen modsætning. Man stod på skuldrene af oplysningstiden, men så problemerne, der rejste sig i konflikten mellem samfundet og individets søgen efter frihed. En stærk inspiration var den franske filosof Rousseau (1712-1778), der i sine værker betonede det subjektive, det naturlige, frie liv.

PÅ FLUGT

Schiller, der på tidspunktet for *Røvernes* premiere stadig var militærlæge i Stuttgart, arbejdede også allerede parallelt på sit næste stykke og udgav sin første digtsamling. Nogle måneder senere sneg Schiller sig fra sit regiment til teatret i Mannheim for at se endnu en opførelse, men rømningen blev opdaget, han fik 14 dages arrest og forbud af hertugen mod at skrive igen. Han flygtede derefter fra garnisonen med en ven og sammen flakker de rundt i de følgende måneder. Hos en mor til en kammerat fra militærakademiet får han husly, og her skriver han sit borgerlige sørge-spil, som han i første omgang kalder *Luise Millerin*, men som senere fik titlen *Kabale und Liebe*, på dansk *Kabale og kærlighed* med undertitlen: Et borgerligt sørge-spil.

TEATRET SOM MORALSK INSTITUTION

Få måneder efter *Kabale og kærlighed* havde haft sin førsteopførelse, holdt Schiller sit berømte foredrag om *Teatret betragtet som en moralsk institution*, hvor han netop beskriver tanker om teatrets ideale funktion i samfundet. Heri siger han bl.a.:

Teatrets domsmyndighed begynder, hvor de verdslige domstoles virkeområde holder op. Når retfærdigheden forblindes af guld og frådser i lasternes sold, når de mægtiges misgerninger håner dens afmagt og menne-skefrygt binder øvrighedens arm, da overtager teatret sværd og vægt og slæber lasterne for en skrækindjagende domstol.

I de følgende år flyttede Schiller fortsat rundt, beskyttet og forsørget af venner og han skriver videre på dramatik, men også digte, bl.a. *Ode an die Freunde*, som vi kender fra slutsatsen i Beethovens 9. symfoni (og nu den officielle EU-sang.) Han har allerede skrevet *Fiesco* om titelpersonens skånseløse stræben efter magt - stykket foregår i Genova - og han gør det historiske drama *Don Carlos* færdigt.

SENERE VÆRKER

I en periode, der begynder i slutningen af 1780'erne skriver Schiller historiske og filosofiske værker, og i 1790 gifter han sig og ansættes som historieprofessor i Jena.

Sammenfaldende med et fornyet venskab med Goethe i Weimar vender Schiller tilbage til dramatikken, og i 1798 påbegynder han arbejdet med det store drama i 3 dele, *Wallenstein*, der bliver færdigt i 1800. I 1799 er Schiller med sin familie flyttet til Weimar og skriver her *Maria Stuart*, *Jomfruen af Orleans*, *Bruden fra Messina* og som det sidste dramatiske værk, *Wilhelm Tell*.

Foruden sin egen dramatik oversatte og bearbejdede han andres værker, bl.a. *Macbeth*.

Schiller dør som 46-årig i 1805 af en lungebetændelse, der ikke var blevet ordentligt helbredt 14 år tidligere.

VIBEKE STAGGEMEIER

Artiklen er et delvist genoptryk fra studiematerialet til Kabale og Kærlighed, sæson 2002/03

**Mød
instruktøren**
af "Røverne", Tue Biering,
til en snak
efter forestillingen
torsdag den 21. okt.

■ TURBINEHALLERNE | LILLE SCENE

MEFISTO | GALSKAB | NATIONENS BØRN

I denne sæson giver vi tre instruktører mulighed for at skabe deres forestillinger helt fra grunden – eller meget frit efter et forlæg. De går til opgaven på hver deres måde, men for alle tre produktioner gælder det, at der ikke findes en given dramatisk tekst ved prøvestart. Teksterne sammenstykkedes, bearbejdes og skabes i processen i dialog med de medvirkende. Der bliver altså tale om tre originale forestillinger, drevet frem af tre meget forskellige instruktører, uden manuskriptets sikre fundament. Der ligger stærke holdninger til kunsten og samfundet bag produktionerne, og uden at sætte de tre i samme bås, kan man nok forvente, at alle forestillinger på Turbinehallerne Lille Scene vil stille skarpt på den måde, vi har valgt at indrette vores samfund på, og det ansvar, vi selv har for tingenes tilstand.

Mefisto efter Klaus Manns roman

Turbinehallerne | Lille scene | 1 oktober - 5 november 2004

Medvirkende: Ulver Skuli Abildgaard, Helle Hertz, Stig Hoffmeyer, Bodil Jørgensen, Anders Mossling, Maria Rossing, Rasmus Hammerich og Mette Fønss

Iscenesættelse: Anders Paulin | Scenografi: Joachim Hamou

Dramaturg: Simon Boberg

Galskab

Turbinehallerne | Lille scene | 19 november - 18 december 2004

Medvirkende: Benedikte Hansen, Lars Mikkelsen, Stig Hoffmeyer og Bodil Jørgensen

Idé & iscenesættelse: Egill Palsson | Scenografi: Martin Eriksson

Dramaturg: Simon Boberg

Nationens børn

Turbinehallerne | Lille scene | 11 marts - 16 april 2005

Medvirkende: Thomas Corneliussen, Mads Wille og Benjamin Boe Rasmussen

Iscenesættelse: Tue Biering | Scenografi: Nicolaj Spangaa

■ SAN DIEGO

TURBINEHALLERNE | STORE SCENE

San Diego af David Greig

Turbinehallerne | Store scene | 18 marts - 30 april 2005

Medvirkende: Nikolaj Lie Kaas, Al Agami, Ole Ernst, Benedikte Hansen, Henrik Jandorf, Ali Kazim, Maria Rich, Ken Vedsegaard og Lisbeth Wulff

Iscenesættelse: Mikkel Harder Munck-Hansen

Scenografi: Christian Friedländer